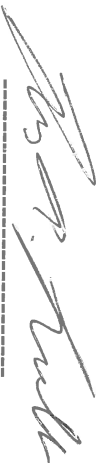

Arbeidsprogram
for det norsk-russiske miljøvern samarbeidet
2016 - 2018

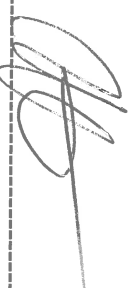
Godkjent på det 18. møte i Den blandete norsk-russiske miljøvernkommissjonen
(Moskva, 1.-2. desember 2015)

For den norske siden

Lars Andreas Lunde

For den russiske siden

Denis Gennadjevitj Khramov

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. PROSJEKTSAMARBEIDET UNDER DEN BLANDEDE NORSK-RUSSISKE MILJØVERNKOMMISJONEN	3
2. HAVMILJØ	5
3. BIODIVERSITET	7
4. REDUKSJON AV FORURENSNING	9
5. GRENSENÆRT SAMARBEID	10
6. KULTURMINNEVERN	12
7. UNDERSØKELSER AV RADIOAKTIV FORURENSNING	13
8. NORSKE ANSVARLIGE FAGTATER OG ANDRE SAMARBEIDSPARTNERE	16
9. RUSSISKE SAMARBEIDSPARTNERE	17

1. PROSJEKTSAMARBEIDET UNDER DEN BLENDEDE NORSK-RUSSISKE MILJØVERNKOMMISSIONEN

Det norsk-russiske miljøvernssamarbeidet bygger på en regjeringsavtale av 1992. Samarbeidet er forankret i Den blandede norsk-russiske miljøvern-kommisjonen, som ledes på politisk nivå og møtes jevnlig, vekselvis i Norge og Russland. På kommisjonsmøtene bestemmes hovedretningene for samarbeidet, og det fastsettes et arbeidsprogram for prosjektsamarbeidet.

Geografisk er samarbeidet basert i Barentsregionen og havområdene utenfor. Begge parter bidrar i utarbeiding av nye prosjektforslag, og med materielle og finansielle ressurser til samarbeidet. Samarbeidet omfatter prosjekter innen vern av havmiljøet, forvaltning av biologisk mangfold i Barentsregionen, reduksjon av forurensning, grensenært samarbeid, kulturminnevern og undersøkelser av radioaktiv forurensning. Prosjekter som berører klimaendringer er innpasset i de nevnte temaområdene.

Arbeidsprogrammet for 2016-2018 er vedtatt av det 18. kommisjonsmøte 1.-2. desember 2015 i Moskva, Russland.

Organisering av prosjektsamarbeidet

Fra norsk side ledes samarbeidet av Klima- og miljødepartementet og utøves av fagetatene Miljødirektoratet, Norsk Polarinstitutt, Statens strålevern, Riksanalysen og Fylkesmannen i Finnmark. En rekke andre offentlige etater og organisasjoner deltar i gjennomføringen av prosjektsamarbeidet. Sekretær for kommisjonen på norsk side er Anne Bertheig, Klima- og miljødepartementet.

Fra russisk side ledes samarbeidet av Ministeriet for naturressurser og miljøvern med deltagelse av Den føderale tjenesten for tilsyn med naturbruk (Rosprirodnadzor), Den føderale tjenesten for hydrometeorologi og miljøovervåking (Roshydromet), Den føderale tjeneste for miljøtilsyn, teknisk tilsyn og atomtilsyn (Rostekhnadzor), andre føderale myndigheter, administrasjonen i Arkhangelsk og Murmansk fylker, Det russiske vitenskapsakademiet og forskningsinstitutter. Sekretær for kommisjonen på russisk side er Anna Balakireva, Ministeriet for naturressurser og miljøvern.

Arbeidsgrupper og faglige koordinatører for samarbeidet

Havmiljøet

Arbeidet er organisert i Den norsk-russiske havmiljøgruppen. Gruppen arbeider etter et eget mandat og ledes på norsk side av Klima- og miljødepartementet og på russisk side av Ministeriet for naturressurser og miljøvern. På norsk side deltar foruten Klima- og miljødepartementet med fagetater, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet og Olje- og energidepartementet med underliggende direktorater, og Utenriksdepartementet. På russisk side deltar foruten Ministeriet for naturressurser og økologi, Den føderale tjenesten for tilsyn med naturbruk, Rosnedra, Den føderale tjenesten for miljøtilsyn, teknisk tilsyn og atomtilsyn, Den føderale tjenesten for hydrometeorologi og miljøovervåking, Fiskeridirektoratet og med underliggende forskningsinstitusjoner og Russlands Transportministerium med underliggende organer.

Norsk leder: Anne Bertheig, Klima- og miljødepartementet

Russisk leder: Tatjana A. Malasjkjevitsj, Ministeriet for naturressurser og miljøvern

Biodiversitet

Norsk koordinator: Marthe Margrethe Haugan, Miljødirektoratet

Russisk koordinator: Anna V. Balakireva, Ministeriet for naturressurser og miljøvern

Reduksjon av forurensning

Arbeidet er organisert i Den norsk-russiske arbeidsgruppen for reduksjon av forurensning. Gruppen arbeider etter et eget mandat og ledes på norsk side av Miljødirektoratet og på russisk side av Ministeriet for naturressurser og miljøvern. På russisk side deltar foruten Ministeriet for naturressurser og miljøvern, Den føderale tjenesten for tilsyn med naturbruk, Helseministeriet, Transportministeriet, Russlands vitenskapsakademi, andre berørte føderale myndigheter og forskningsinstitutter.

Norsk leder: André Kammerud, Miljødirektoratet

Russisk leder: Maria V. Korznikova, Ministeriet for naturressurser og miljøvern

Grensenært samarbeid

Norsk koordinator: Bente Christansen, Fylkesmannen i Finnmark

Russisk koordinator: Vladimir Tsjizjov, Pasvik zapovednik

Kulturminnevern

Norsk koordinator: Beate Strøm, Riksantikvaren

Russisk koordinator: A.S. Mironov, Likhatsjovs forskningsinstitutt for kultur- og naturarv

Undersøkelser av radioaktiv forurensning

Arbeidet er organisert i Den norsk-russiske ekspertgruppen for undersøkelse av radioaktiv forurensning i nordlige områder. Gruppen arbeider med et eget mandat og ledes på norsk side av Statens Strålevern. På russisk side ledes gruppen av Roshydromet. På norsk side deltar foruten Strålevernet, Fylkesmannen i Finnmark, Havforskningsinstituttet (HI) og Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet (NMBU). Representanter fra departementer som

Helse- og omsorgsdepartementet og Klima- og miljødepartementet deltar også på møter i ekspertgruppen. På russisk side deltar foruten Roshydromet: RPA Typhoon, Rostechnadzor, Rosatom, FMBA, Rosnedra, Fylkesadministrasjonene i Murmansk og Arkhangelsk, representanter for Transportministeriet, Forsvarsministeriet, Det russiske vitenskapsakademiet, IBRAE, Kola Science Center i Apatitt (INEP), PINRO, Sevmorego.

Gruppen drives som en del av miljøvernsamarbeidet og mottar prosjektstøtte under den norske handlingsplanen for atomikkerhet, som administreres av Utenriksdepartementet (UD).

Norsk leder: Per Strand, Statens strålevern

Russisk leder: Jurij V. Pesjkov, Roshydromet

2. HAVMILJØ

Formålet med havmiljø samarbeidet er å bidra til å bevare det rene og rike miljøet i Barentshavet. Norsk og russisk del av Barentshavet er et enhetlig økosystem. På denne bakgrunn må både Russlands og Norges forvaltning av ressursene i Barentshavet baseres på en økosystembasert tilnærming. Forvaltningen må baseres på et best mulig vitenskapelig grunnlag, strenge miljøkrav og høye mål for miljøkvalitet. Utvikling av helhetlig økosystembasert forvaltning av hele Barentshavet og minimering av miljørisiko ved petroleumsvirksomhet offshore er prioriterte samarbeidsområder.

Prosjekt-nummer	Prosjektittel	Formål - aktiviteter	Fra russisk side	Fra norsk side
HAV-1	Konsept for forvaltningsplan for Barentshavet	<p>Formålet med prosjektet er å bidra til videreutvikling av et konsept for en helhetlig forvaltningsplan for russisk del av Barentshavet.</p> <p>Sammenstille og tilrettelegge et kunnskapsgrunnlag for helhetlig forvaltning av Barentshavet, herunder vurdere framgangsmåter for å identifisere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identifisering av typer næringsvirksomhet og annen virksomhet som kan påvirke Barentshavet samt deres påvirkningsnivå, - Verdifulle og sårbare områder i Barentshavet, herunder erfaringsutveksling om utarbeidelse av kart over sårbarhet overfor hovedtypene av antropogen påvirkning. <p>Fortsatt erfaringsutveksling om arbeidet med forvaltningsplanene og nasjonal implementering av forvaltningsplanene for Barentshavet.</p>	Sevmorgeo MMBI, GION, WWF	Norsk Polarinstitutt Aktuelle partnere: HI, Miljødirektoratet, NRPA, OD, KV
HAV-2	Barentsportal - miljødataportal for Barentshavet	<p>Formålet med prosjektet er å presentere samlet status for kunnskap om miljøet i Barentshavet i den felles norsk-russiske internettportalen Barentsportal.</p> <p>Videreutvikling av Barentsportalen og jevnlig oppdatering av miljøstatus for Barentshavet.</p> <p>Felles drift og vedlikehold av nettløsningen og samordning med andre relevante portaler.</p>	Sevmorgeo PINRO, MMBI	Norsk Polarinstitutt Aktuelle partnere: HI, Miljødirektoratet, NRPA, OD, KV

HAV-3	Økosystembasert overvåking i Barentshavet	Formålet med prosjektet er å utvikle samordnet, økosystembasert miljøovervåking for hele Barentshavet Utarbeide strategi for økosystembasert overvåking i Barentshavet basert på felles indikatorer, herunder faglige døftelser av miljøkvalitetsmål, terskelverdier, harmonisering av metodikk og system for rapportering.	Roshydromet Sevmorgeo, MMBI, PINRO, VNIIEkologija, NP Russisk Arktis	Norsk Polarinstitutt Aktuelle partnere: HI, Miljødirektoratet, NRPAA, Meteorologisk institutt
HAV-4	Olje- og gassvirksomhet i Barentshavet	Erfaringsutveksling på følgende områder: <ul style="list-style-type: none"> - Lovgivning og regulering - Praktis for gjennomføring miljøtilsyn - Utarbeidelse av metodologisk grunnlag for organisering og gjennomføring av industriell miljøovervåking - Miljøriskovurdering, herunder risikoreducerende tiltak, og risikostyring i områder med lave temperaturer - Forebygging av ulykker og akutte utslipp (teknologi, konsekvensreducerende tiltak) - Miljøkonsekvensvurderinger (praktisk erfaring med gjennomføring av EIA etter gjeldende krav) - Vurdering av skade på økosystemet i Barentshavet ved gjennomføring av geofysiske undersøkelser og andre typer geologiske undersøkelser, samt metoder for å minimere påvirkning fra slike arbeider. 	Naturressursministeriet Rospirodnadzor, Rostekhnadzor, FBU "Morspassluzjba Rosmorretsfjota" Sevmorgeo, MMBI	Miljødirektoratet Aktuelle partnere: Ptil, OD, Kystverket, NPRA

3. BIODIVERSITET

Utgangspunktet for samarbeidet er konvensjonen om biologisk mangfolds (CBD) strategiske plan 2011-2020, samt aktiviteter som bidrar til å følge opp andre internasjonale miljøavtaler hvor både Norge og Russland har forpliktelser. Hovedformålene med samarbeidet er å redusere tapet av biologisk mangfold gjennom en klimatilpasset forvaltning av felles bestander av truede og sårbare arter og deres leveområder. Det er en målsetting å sørge for god koordinering med arbeidet innenfor Barentsrådets miljøarbeidsgruppe og innenfor Arktisk Råds arbeidsgruppe for biologisk mangfold, CAFÉ, på disse områdene.

Prosjekt-nummer	Prosjektittel	Formål - aktiviteter	Fra russisk side	Fra norsk side
BIO-1	Populasjoner av sjøfugl i Barentshavsregionen	Kunnskapsbasert forvaltning av felles bestander av sjøfugl i Barentshavet: <ul style="list-style-type: none"> Ekspernettverksgruppen: forum for informasjonsutveksling om kunnskapsstatus og forvaltningsiltak for det bilaterale sjøfuglsamarbeidet. Samarbeid om oppdatering av bestandsstatus for utvalgte arter (bl.a. stellerand, og ismåke) Vedlikehold av webløsninger og databaser som funksjonelle forvaltningsverktøy. Studier av trekkruiter og overvintringsområder innenfor rammene av Seatrack 	Naturressursministeriet, VNIIEkologia, NP Russisk Arktis, Kandalaksja zapovednik, Murmansk naturressursministerium, Geografisk institutt RAN, MMBI RAN, BBS MGU	Miljødirektoratet Aktuelle partnere: Norsk Polarinstitutt, NOF, SMS, Fylkesmannen i Finnmark
BIO-2	Sårbare og truede terrestriske fuglearter i Barentsregionen	Kunnskapsbasert forvaltning av felles bestander av truede fuglearter i Barentsregionen. <ul style="list-style-type: none"> Økt kunnskapsnivå og samarbeid om forvaltning av felles arter med særlig fokus på dvergås og snøugle. Overvåking og samarbeid om oppdatering av bestandsstatus. Samarbeid om kartlegging av vandringsmønstre og økologi. 	Naturressursministeriet, VNIIEkologia, Pasvik zapovednik	Miljødirektoratet Aktuelle partnere: Norsk Polarinstitutt, NOF, Fylkesmannen i Finnmark

BIO-3	Arbeid under internasjonale konvensjoner og avtaler om verneområder	<ul style="list-style-type: none"> Videre utvikling av samarbeid om habitatern i Barentsregionen, særlig innen Barents Habitat Contact Forum Gjennomføring av aktiviteter under MoU om Green Belt of Fennoscandia. 	Naturressursministeriet, Pasvik Zapovednik, Adm. i St. Petersburg, Adm. Leningrad obl., Adm. Republikken Karelia, Adm. Murmansk obl, Karelia vitenskapelige senter, Baltisk naturfond, Kola senter for villmarksvern, NP Paanajärvi	Fylkesmannen i Finnmark Aktuelle partnere: Øvre Pasvik nasjonalparkstyre, NIBIO Svanhøvd
BIO-4	Isbjørn	Samarbeid om forvaltning, forskning og overvåking, jmf. MoU av 16. februar 2015, samt nasjonale handlingsplaner og arbeidet innenfor partssamarbeidet.	Naturressursministeriet, Rosprirrodnadzor, NP Russisk Arktis, MMBI, VNIIEkologija, WWF	Miljødirektoratet Aktuelle partnere: Norsk Polarinstitutt, SMS, Klima- og miljødepartementet
BIO-5	Marine pattedyr i Barentshavregionen	<p>Kunnskapsinnhenting og forvaltningsråd knyttet til fellesbestander av truede og sårbare arter.</p> <ul style="list-style-type: none"> Utarbeide omforente forslag til kort- og langsiktige tiltak for bevaring av marine pattedyr (rødlisstearter i RF) i Barentshavet og tilgrensende havområder Kartlegge trusler mot truede og sårbare arter i Barentshavet 	Naturressursministeriet, VNIIEkologija, NP Russisk Arktis, Rådet for marine pattedyr IPPEE	Norsk Polarinstitutt Aktuelle partnere: Miljødirektoratet, HI
BIO-6	Bærekraftig turisme på arktiske øyer	Samarbeid om utvikling og implementering av faglige råd om minimering av miljøbelastning som følge av turisme til arktiske øyer	NP Russisk Arktis, Rosprirrodnadzor i Arkhangelsk obl., INEP	Bestemmes etter søknad på tilskuddsordning

4. REDUKSJON AV FORURENSNING

Formålet er å styrke og effektivisere samarbeidet om å forebygge og redusere forurensning. Dette skjer bl.a. gjennom regulering, kontroll og overvåking for å hindre helseskader eller miljøskader. Samarbeid innen rammen av internasjonale organisasjoner, konvensjoner, avtaler og standarder er viktig for det norsk-russiske samarbeidet om reduksjon av forurensning.

Prosjekt-nummer	Prosjektittel	Formål - aktiviteter	Fra russisk side	Fra norsk side
FOR-1	Samarbeid om globale konvensjoner for håndtering av kjemikalier og avfall	Utvæksling av erfaringer innen blant annet rapportering, lovregulering, tilsyn, og overvåkning.	Russlands Naturressurs-ministerium Berørte føderale myndigheter	Miljødirektoratet
FOR-2	Opprydding av forurenset grunn i Arkhangelsk oblast	Fremskaffe mer detaljert informasjon om forurensete lokaliteter og rangering av dem etter risikograden for fremtidig opprydding. Utvikling av prosjekter som tar sikte på opprydding av akkumulerte miljøskader fra tidligere næringsvirksomhet.	Russlands Naturressurs-ministerium Rosprirodnadzor, berørte føderale myndigheter Arkhangelsk fylkesregjering	Miljødirektoratet
FOR-3	Samarbeid om avfallshåndtering	Forbedret innsamling av farlig og vanlig avfall, utslippsreduksjon til miljøet, reduksjon av mengden avfall som dumpes i naturen eller deponeres, øking av mengden avfall som gjenvinnes. Erfaringsutveksling innen avfallshåndtering med Murmansk fylkes ministerium for naturressurser og miljø	Arkhangelsk fylkes ministerium for naturressurser og skogindustrikomplekset Murmansk fylkes ministerium for naturressurser og miljø	Miljødirektoratet Aktuelle partnere: Norske lokale og regionale myndigheter

5. GRENSENÆRT SAMARBEID

Grenseområdene mellom Norge og Russland har store naturkvaliteter, blant annet i verneområdene på begge sider av grensen. Gjennom området renner Pasvikvassdraget, som Norge og Russland deler med Finland. Industrivirksomhet i grenseregionen har negativ påvirkning på naturen, noe som gjør miljøovervåkning til en viktig del av samarbeidet. Målet for samarbeidet er å bidra til å redusere forurensning, bevare områdets biodiversitet og utvikle best mulig forvaltning av verneområder, felles dyrebestander og vannressurser. Flere av prosjektene skjer i form av et trilateral samarbeid mellom norske, russiske og finske partnere.

Prosjekt-nummer	Prosjektittel	Formål - aktiviteter	Frå russisk side	Frå norsk side
DGS-1	Pasvikprogrammet	Formålet er å iverksette et tilpasset miljøovervåkningsprogram i Pasvikvassdraget og dets nedbørfelt, samt små innsjøer i regionen. <ol style="list-style-type: none"> Miljøovervåking (forurensning, regulering av elven og klimaendringer). Økologi og matsikkerhet av lokalt innhøstet mat, helse. Miljøevaluering av de terrestriske økosystemene og overvåking av klovdyrs påvirkning på økosystemene. Fenologisk overvåking og indikasjon av klimaendringer. Miljøevaluering av de akvatiske økosystemene i Pasvikelva og overvåking av fiskebestander. 	Murmansk UGMS, VNIIEkologia, Pasvik zapovednik, Kola GMK	Fylkesmannen i Finnmark Aktuelle partnere ¹ : Universitetet i Tromsø, NIBIO, NILU
DGS-2	Overvåking av luftkvalitet	Formålet er å etablere en omforent forståelse av luftforurensingssituasjonen i grenseområdet. <ol style="list-style-type: none"> Overvåke luftkvaliteten i grenseområdet Gjennomføre regelmessige møter på myndighets- og ekspertnivå Samarbeid om tolking av resultater fra overvåking og modellering; harmonisering av metoder og interkalibrering av metoder. 	Murmansk fylkesregjering Murmansk UGMS, Kola GMK	Miljødirektoratet Aktuelle partnere: Fylkesmannen i Finnmark, NILU

¹ Oppdrag til andre organisasjoner tildeles etter konkurranse

DGS-3	Samarbeid innenfor Pasvik-Inari Trilateral Park	Formålet er å videreutvikle samarbeidet om forvaltning av grenseoverskridende verneområder, i tråd med tiltaksplanen for Pasvik-Inari Trilateral Park.	Murmansk fylkesregjering, Pasvik Zapovednik, Petchenga kommunale region,	Fylkesmannen i Finnmark Aktuelle partnere: Øvre Pasvik Nasjonalparkstyre
DGS-4	Flerbruksplan for Pasvikvassdraget:	Formålet er en felles og samordnet plan og anbefalinger for fremtidig og helhetlig forvaltning av Pasvikvassdraget. 1. Utforme en omforent plan med felles mål og tiltak som skal gjennomføres for å bedre miljøtilstanden i nedbørfeltet til Pasvikvassdraget.	Dvina Pechora vannmyndighet, Roshydromet, Pasvik Zapovednik, "Kaskad" Pasvikelvas kraftselskap, Murmansk fylkesregjering, Pechenga kommunale region	Fylkesmannen i Finnmark Aktuelle partnere: Pasvik kraft Finnmark fylkeskommune Den norsk-finske grensevassdragskommisjon Sør-Varanger kommune
DGS-5	Miljøundervisning og miljøopplysning	Formålet er å øke barn og ungdommers kunnskap om miljø og økologi gjennom naturveiledning, undervisning og informasjonsformidling. 1. Skoleprosjektet fenologi på Nordkalotten (PNC) 2. Utvikle undervisningsmateriale, arrangere miljøleir og miljøkurs, konferanser, utstillinger, konkurranser, tilstelninger og undervisning.	Murmansk fylkesadministrasjon, Pasvik Zapovednik, Nikel kommune, Pechenga kommunale region, Kandalaksja zapovednik	NIBIO Svanhøvd Aktuelle partnere: Fylkesmannen i Finnmark
DGS-6	Naturbasert turisme	Formålet er å bedre grunnlaget for naturbasert turisme i grenseområdet 1. Identifisere områder, produkter og arter som kan være av særlig interesse for turister og bygge kompetanse innen naturbasert turisme. 2. Utvikling av natur- og kulturbasert turisme, inkludert bevaring av kulturarv på Varlam-øya	Murmansk fylkesadministrasjon, Pasvik zapovednik, Institutt for kultur- og naturarv Pechenga kommunale region, Kola GMK	Bestemmes etter søknad på tilskuddsordning

6. KULTURMINNEVERN

Norge og Russland har samarbeidet om kulturminneforvaltning siden 1995. Geografisk nærhet og kontakter gjennom ulike historiske perioder gjør at de to landene har mye til felles innen byggetradisjoner så vel som bevaringsmessige utfordringer. Gjennom en årrekke har russiske og norske håndverkere drevet erfaringsutveksling om lafteteknikker og tømmerhusrrestauring. Prosjektene i inneværende periode utdyper samarbeidet til å omfatte utveksling av kompetanse innen andre typer historiske minner, knyttet til vår felles grenseoverskridende historie.

Prosjekt-nummer	Prosjektittel	Formål - aktiviteter	Fra russisk side	Fra norsk side
KULT-1	Konservering og tilrettelegging av kulturminner på Fiskarhalvøya	Formålet med prosjektet er å sikre kultur- og naturminner på Fiskarhalvøya og derved legge til rette for en bærekraftig økoturisme i området. <ul style="list-style-type: none"> - Tilstandsanalyse av lokaliteter - Kartlegging av spor i terrenget etter norsk bosetting på Fiskarhalvøya - Utarbeide forslag til sikring av objekter av historisk og kulturell verdi - Informasjonstiltak overfor publikum 	Institutt for kultur- og naturarv, Petsjenga kommunale region, Fiskarhalvøya naturpark, RAN	Finnmark fylkeskommune Aktuelle partnere: Riksantikvaren, Varanger museum
KULT-2	Kartlegging av anlegg, bygget av sovjetiske krigsfanger og fangeleire i Norge	Formålet med prosjektet er å kartlegge og dokumentere de mange tyske krigsfangeleirene i Norge under annen verdenskrig. <ul style="list-style-type: none"> - Arkeologiske undersøkelser for å kartlegge hvor leirene var og hvordan de var bygget opp. - Belyse krigsfangenes liv ved hjelp av russiske kilder - Informasjonstiltak overfor publikum. 	Institutt for kultur- og naturarv	Riksantikvaren

7. UNDERSØKELSER AV RADIOAKTIV FORURENSNING

Norge og Russland har siden 1992 samarbeidet om undersøkelser av radioaktiv forurensning i de nordlige områder. Siden 1995 har samarbeidet også inngått som en del av samarbeidet under regjeringens handlingsplan for atom saker som koordineres av Utenriksdepartementet. Aktivitetene til eksperigruppen er nå hovedsakelig innen områdene miljøovervåkning, beredskap, konsekvensvurderinger og generelt myndighetsarbeid. Gruppen er et viktig forum for samarbeid mellom norske og russiske myndigheter innen atom sikkerhet, strålevern og beredskap.

Prosjekt-nummer	Prosjektittel	Formål - aktiviteter	Fra russisk side	Fra norsk side
RAD-1	Myndighetssamarbeid	<p>Samarbeid med russiske tilsynsmyndigheter med ansvar for kontroll og godkjenninger på strålevernsområdet.</p> <ul style="list-style-type: none"> Samarbeidet vil fokusere på regelverksutvikling, tilsyn, lisensiering og tillatelser i forbindelser med risikoreduserende tiltak. Spesielt fokus på arbeid tilknyttet fjerning av brukt kjernebrensel i Andrejevbukta. Utveksling av nasjonal lovgivning for radioaktivt avfall i lys av "IAEA basic safety" standarder for å lære av hverandres erfaringer. 	<p>Rostechnadzor FMBA Russisk Rosatom Det russiske naturressurministeriet</p>	<p>Statens strålevern</p>
RAD-2	Konsekvensvurderinger	<ul style="list-style-type: none"> Gjennomføring av overordnede risiko- og konsekvensvurderinger for kilder til forurensning i Nordvest Russland. Gjennomgang av konsekvensvurderinger av tiltak som finansieres gjennom regjeringens handlingsplan for atom saker. Økt kunnskap om konsekvensvurderinger som verktøy i beslutningsprosesser, herunder kontakt med russiske regulerende myndigheter. 	<p>FMBA Det russiske naturressurministeriet IBRAE</p>	<p>Statens strålevern</p>

RAD-3	Beredskap	<ul style="list-style-type: none"> Gjensidig samarbeid om beredskapssøvelser, inkludert felles øvelser og gjensidig observasjon ved øvelser Opptfølging av den bilaterale varslingsavtalen og dokumentet om praktiske tiltak som ligger til signering, herunder utveksling av beredskapsrelevante informasjon og videre dialog om praktiske retningslinjer for tidlig varslings og informasjonsutveksling ved hendelser. Regelmessige møter, seminarer og videokonferanser. Gjennomgang og videreutvikling av nasjonalt regelverk for å samsvare med internasjonale anbefalinger. Aktivt samarbeid regionalt, bl.a. med beredskapssenteret i Murmansk (Barents Rescue). Etablere et samarbeidsprosjekt om responskapasiteter og øvelser med Rosatoms regionale krisesenter i St. Petersburg. 	Rosatom (inkl. Rosatoms krisesenter i St. Petersburg) FMBA	Statens strålevern
RAD-4	Overvåkning	<ul style="list-style-type: none"> Gjennomføre det utvidede norsk-russiske miljøovervåkingsprogrammet i nordområdene så det omfatte overvåking av radioaktivitet i luft og på land i tillegg til marine områder. Etablering og bruk av standardiserte forureningsindikatorer og faste lokaliteter for prøvetaking basert på eksisterende og potensielle kilder. Forslag til et nytt samarbeidsprosjekt om luftovervåking i Arktis (Spitsbergen, Murmansk og Nord-Norge). Samarbeid om analysemetoder, kvalitetssikring av data og felles rapportering. Etablert samarbeidsprosjekt om overvåking av radioaktiv forurensning i ferskvannsfisk i Sør-Varanger og Murmansk 	Roshydromet, Typhoon PINRO, Sevmorego Kola Science Center i Apatitt (INEP)	Statens Strålevern Havforskningsinstituttet
RAD-5	Tøkt	Opptfølging av det gjennomførte tøktet i august/september 2014 til den senket atomubåten K-159. Formålet med undersøkelsene er å få oppdaterte kunnskap om status av K-159 og nivåer av radioaktiv forurensning i marin miljø rundt K-159. Eventuelle nye tøkt til dumpede objekter i Arktisk.	Roshydromet Typhoon	Statens strålevern Havforskningsinstituttet

RAD-6	Majak	<p>Gjennomgang av nåværende aktiviteter og planer for gjenvinningsanlegget Majak i Syd-Ural med hovedfokus på:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konsekvenser for helse og miljø inkludert forurensning ved anlegget • Russiske myndigheters regulering og kontroll av anlegget. • Videreutvikling av bilateralt samarbeid med regulerende russiske myndigheter. • Regelverk rundt utslipp 	<p>FMBA Rosatom Mayak PA Rostechnadzor</p>	Statens strålevern
RAD-7	<p>Utslipp av menneskelig forhøyede naturlige forekommende radionuklider (NORM) og risikovurdering for mennesker og dyreliv</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utveksle kunnskap om hlv norske og russiske grenseverdier, regelverk og praksis for håndtering (inkludert sluttlagring) av NORM, sett i lys av internasjonale anbefalinger på området. • Gjennomføre befarng ved potensielle kilder for blant annet petroleumsindustri på land og til sjøs, samt gruveindustri, avfallsbehandlingssteder og deponier i Norge og Russland. • Identifisere kilder og utslipp, overføring til økosystemer og gjennomføre konsekvensvurderinger. • Utarbeide en prosjektbeskrivelse om muligheter og perspektiver for samarbeid om overvåkning av forekomster av naturlige radionuklider i NORM-industrier og resipientene for utslippene, samt forvaltning av NORM-industrier. 	<p>Det russiske naturressurministeriet Rosnedra Rostechnadzor, Roshydromet,</p>	Statens strålevern

8. NORSK E ANSVARLIGE FAGETATER OG ANDRE SAMARBEIDSPARTNERE

Ansvarlige fagetater:

Miljødirektoratet
Norsk Polarinstitutt (NP)
Riksanitkwaren (RA)
Statens Strålevern
Fylkesmannen i Finnmark, Miljøvernavdelingen (FMFi)

Andre samarbeidspartnere²:

Den norsk-finske grensevassdragskommisjon
Finnmark Fylkeskommune
Havforskningsinstituttet (HI)
Kystverket (KV)
Meteorologisk institutt
Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet (NMBU)
Norsk institutt for bioøkonomi, Svanhovd (NIBIO)
Norsk institutt for luftforskning (NILU)
Norsk institutt for vannforskning (NIVA)
Oljedirektoratet (OD)
Pasvik kraft
Petroleumstilsynet (Ptil)
Sysselmannen på Svalbard (SMS)
Sør-Varanger kommune
Universitetet i Tromsø
Varanger museum
Øvre Pasvik nasjonalparkstyre

---

² Dette er ikke en uttømmende liste. Tilskuddsmidler til prosjektsamarbeid vil bli lyst ut offentlig, og i tillegg vil det bli gitt oppdrag på delarbeider etter regelverket for offentlige anskaffelser.

9. RUSSISKE SAMARBEIDSPARTNERE

Naturressursministeriet.: Russlands ministerium for naturressurser og miljøvern
Minttrans: Russlands transportministerium
Rosgidromet: Den føderale tjenesten for hydrometeorologi og miljøovervåking
Rosprirrodnadzor: Den føderale tjeneste for tilsyn med naturbruk
Rostekhnadzor: Den føderale tjeneste for miljøtilsyn, atomtilsyn og teknisk tilsyn
Rosptotrebnozor: Den føderale tjeneste for tilsyn med forbrukerrettighetsvern og folkevelferd
FMBA: Føderal medisinsk og biologisk tilsynsmyndighet
GK "Rosatom": Den statlige atomenergikorporasjonen "Rosatom"
MPR Komi: Republikken Komis naturressurs- og miljøvernministerium
Republikken Komis biologiske institutt
Republikken Karelias naturbruks- og økologiministerium
Likhatsjovs forskningsinstitutt for kultur- og naturarv
Karelyrbvod: Det statlige, føderale foretak "Karelia-bassengets etat for bevaring og reproduksjon av vannbaserte biologiske ressurser og fiskeri"
Sevrybvod: Det statlige, føderale foretak "Det nordlige bassengets etat for fiskeri og bevaring av vannbaserte biologiske ressurser"
Komi-rybvod: Det statlige, føderale foretak "Komi-bassengets etat for fiskeri og bevaring av vannbaserte biologiske ressurser"
Arkhangelsk fylkesadministrasjon
Murmansk fylkesadministrasjon
Petsjenga kommunale region
Kenozero Nasjonalpark
NPPRA: Nasjonalparken "Russisk Arktis"
NIIAAtmosfera
Solovets museum og naturreservat (zapovednik)
PZ: Pasvik naturreservat (zapovednik)
Sevmorgeo: Det føderale statlige unitære forsknings- og produksjonsselskap for geologiske havundersøkelser
VNIIEkologia: Russisk statlig institutt for naturforskning
Gosmorspassluzjba: Russlands statlige sjøredningstjeneste
MBASU: Murmansk sjøredningstjeneste
AANII: Arktisk og Antarktisk forskningsinstitutt
Forsknings- og produksjonsselskapet Typhoon: Teknisk støtteinstitutt for Rosgidromet
BBS Kartesj ZIN RAN: Kvitsjø-biologiske stasjon „Kartesj“ ved Zoologisk institutt
CNIIIMF: Det sentrale vitenskapelige skipsfartsinstitutt
IG RAN: Geografisk institutt ved Russlands Vitenskapsakademi
Økonomisk institutt ved Russlands Vitenskapsakademi
INEP: Institutt for Økologi, Kola vitenskapelige senter

IO RAN: Institutt for Oceanologi
MMBI RAN: Murmansk Marinbiologiske institutt ved Russlands Vitenskapsakademi
PINRO: Det polare forskningsinstitutt for fiskeri og oseanografi
RAN: Russlands vitenskapsakademi
Kola GMK: Kola gruvemetallurgiske selskap
ZIN RAN: Zoologisk institutt ved Russlands vitenskapsakademi
TGK-1: Varmekraftselskap 1(Nordvest-Russland)
BBS MGU: N. A. Pertsov Kvitsj-ø-biologiske stasjon ved Moskva statsuniversitet
GOIN: N. N. Zubov statlige oseanografiske institutt
IPEE: A. N. Severtsov-instituttet for problemer innen økologi og evolusjon ved Russlands vitenskapsakademi
GGO: A. I. Vojtkov geofysiske hovedobservatorium, tilknyttet Rosgidromet
WWF
Sjøpattedyrrådet
Institutt for nordområdenes økologiske problemer, Ural-avdelingen av Russlands vitenskapsakademi
HKI ved Rosgidromet: Hydrokjemisk institutt
Institutt for det globale klima
SPBGU: St. Petersburg statsuniversitet
KVS RAN: Det karelske vitenskapelige senter ved RAN
Nordlige UGMS: Nordlige hydrometeorologi- og miljøovervåkningsetat
Murmansk UGMS: Murmansk hydrometeorologi- og miljøovervåkningsetat
Institutt for naturarv